

Reactie internetconsultatie 'Aanpak constructie ongelijke breukdelengemeenschap'

Amsterdam, 14 mei 2025

Geachte heer/mevrouw,

De Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (hierna: de NOB) heeft met belangstelling kennisgenomen van de internetconsultatie 'Aanpak constructie ongelijke breukdelengemeenschap' en geeft hierbij graag een reactie op het voorstel tot aanpassing van artikel 11 Successiewet 1956.

De voorgestelde maatregel beoogt het ontgaan van schenk- en erfbelasting via civielrechtelijke structuren met ongelijke breukdelen – binnen huwelijksgoederengemeenschappen of via finale verrekenbedingen – tegen te gaan. De NOB onderschrijft het belang van effectieve bestrijding van belastingontwijking, maar constateert dat de voorgestelde regeling veel verder strekt dan daarvoor nodig is.

De NOB is van mening dat het voorstel in zijn huidige vorm een inbreuk maakt op legitieme civielrechtelijke keuzes, leidt tot rechtsonzekerheid en op onderdelen onuitvoerbaar is. In deze reactie worden de voornaamste bezwaren en aandachtspunten uiteengezet.

Met haar reactie wil de NOB bijdragen aan de ontwikkeling van kwalitatieve wetgeving ten behoeve van de rechtszekerheid en rechtsbescherming van burgers en tevens bijdragen aan de ontwikkeling van eenvoudigere, uitvoerbare wetgeving. Dat doet zij vanuit haar expertise en ervaring. We hebben daarbij aandacht voor de fundamentele rechts- en wetgevingsbeginselen zoals rechtsgelijkheid, rechtszekerheid, handhaafbaarheid en uitvoerbaarheid.

Met vriendelijke groeten,
de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs

Prof. mr. dr. Arco Bobeldijk
voorzitter Commissie Wetsvoorstellen

1. Zeer ruime reikwijdte – geen onderscheid tussen misbruik en reële situaties

De NOB constateert dat de reikwijdte van het voorstel zeer ruim is. In alle gevallen waarin de gerechtigdheid tot een huwelijksgoederengemeenschap of een te verrekenen vermogen afwijkt van 50/50, wordt geacht sprake te zijn van een fictieve erfrechtelijke verkrijging bij overlijden, dan wel een schenking bij leven.

De NOB is van mening dat deze benadering te ruim is. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen situaties waarin evident sprake is van fiscaal gemotiveerde constructies en gevallen waarin echtgenoten om andere, legitieme redenen hebben gekozen voor een ongelijke verdeling – bijvoorbeeld ter bescherming van familievermogen, ter compensatie van inbreng bij aanvang van het huwelijk of bij een ongelijke economische positie tussen de partners.

Zonder motieftoets of temporele beperking leidt dit voorstel tot heffing in alle gevallen, ongeacht de intentie. Daarmee wordt belasting geheven op civielrechtelijke verschuivingen die geen schenking of vererving vormen in economische zin. De NOB adviseert daarom ten minste te voorzien in een tegenbewijsregeling waardoor bij het ontbreken van fiscale motieven heffing van schenk- of erfbelasting achterwege blijft.

2. Civielrechtelijke autonomie onder druk door fiscale fictie

De NOB is van mening dat de maatregel een onwenselijke inperking vormt op de vrijheid van echtgenoten om hun huwelijksvermogensrecht vorm te geven. De toelichting stelt dat het – afgezien van fiscale redenen – “niet voor de hand ligt” om ongelijke breukdelen overeen te komen. Deze aanname acht de NOB onjuist.

Er zijn diverse niet-fiscale gronden om af te wijken van een gelijke verdeling: onder andere bij tweede huwelijken, samengestelde gezinnen, ondernemingsoverdracht of vermogensongelijkheid bij aanvang van het huwelijk. Zulke afspraken worden vaak met zorg en op goede gronden vastgelegd in huwelijkse voorwaarden. De NOB acht het niet gerechtvaardigd en disproportioneel om dergelijke gevallen standaard fiscaal te belasten. Zo ontbreekt volgens de NOB iedere rechtvaardiging om de verkrijging van per saldo eigen vermogen in de heffing van schenk- of erfbelasting te betrekken.

In het voorstel wordt hetgeen boven de 50% door een partner wordt verkregen in de heffing betrokken, ongeacht de vraag van wiens zijde dit vermogen in de huwelijksgemeenschap, dan wel het verrekenbeding is gevallen. Hierdoor kan de situatie zich voordoen dat de verkrijging van ‘eigen vermogen’ wordt belast met erf- of schenkbelasting. Dit acht de NOB ongewenst. De NOB pleit er voor de heffing te beperken tot hetgeen de bij aangaan van de huwelijkse voorwaarden minst vermogende partner meer krijgt dan 50%.

3. Geen tegenbewijsregeling of afbakening in tijd – disproportionele uitwerking

De NOB constateert dat het voorstel uitgaat van een fictie zonder enige vorm van tegenbewijsregeling of tijdsgrens. Dit betekent dat ook een wijziging die jaren vóór een overlijden of echtscheiding is gedaan – zonder fiscaal motief – leidt tot belastingheffing.

De NOB is van mening dat dit niet past bij het karakter van een antimisbruikmaatregel. Bij vergelijkbare bepalingen in de fiscale wetgeving, zoals artikel 10 SW (schenking met voorbehoud van vruchtgebruik) of de 180-dagenregeling, wordt wél een motief- of tijds criterium gehanteerd. De NOB roept op om ook in dit voorstel ruimte te creëren voor een tegenbewijsregeling, of ten minste een termijn op te nemen tussen wijziging en het belastbare moment.

4. Overgangsrecht leidt tot verkapte terugwerkende werking

De NOB merkt op dat het overgangsrecht alleen van toepassing is op vóór 18 april 2025 overeengekomen huwelijkse voorwaarden of verrekenbedingen en vervalt zodra deze op of na die datum worden gewijzigd – ongeacht de inhoud van de wijziging. De NOB is van mening dat deze benadering leidt tot een verkapte terugwerkende kracht.

Zelfs een technische wijziging of een herformulering van bepalingen die géén wijziging van breukdelen inhoudt, doet het overgangsrecht vervallen. De NOB acht dat onwenselijk en pleit ervoor het overgangsrecht in stand te laten wanneer de breukdelen zelf ongewijzigd blijven.

5. Internationaal privaatrechtelijke aspecten onvoldoende ondervangen

De NOB vraagt zich af of bij de voorgestelde regeling voldoende rekening is gehouden met internationale huwelijken en naar buitenlands recht opgestelde huwelijkse voorwaarden. In grensoverschrijdende situaties is het aannemelijk dat een buitenlandse notaris bij wijziging van voorwaarden geen rekening houdt met een Nederlandse fiscale wetswijziging.

De NOB is van mening dat het verlies van overgangsrecht in dergelijke gevallen kan optreden zonder dat echtgenoten zich daarvan bewust zijn. Er moet in de regeling expliciet worden voorzien in deze situaties, bijvoorbeeld via een uitzondering of door alleen bij bewuste en inhoudelijke wijzigingen onder Nederlands recht het overgangsrecht te laten vervallen.

6. Tot slot

De NOB is van mening dat het voorstel in zijn huidige vorm zijn doel voorbij schiet. Wat als maatregel tegen misbruik gepresenteerd wordt, leidt in de praktijk tot belastingheffing in een breed scala aan reële situaties zonder fiscaal motief. De NOB roept op tot:

- een motief- of tijdsbegrenzing (zoals een 180-dagenregel);
- een tegenbewijsregeling;
- beperking van het voorstel tot heffing over hetgeen de bij aangaan van de huwelijkse voorwaarden minst vermogende partner meer krijgt dan 50%;
- verruiming en herziening van het overgangsrecht;
- aandacht voor grensoverschrijdende situaties; en
- consistentie in de toepassing op alle relevante civielrechtelijke situaties.

Alleen op die manier kan het doel – het bestrijden van onbedoelde belastingbesparing – worden bereikt zonder de (civiele) rechtspraktijk onevenredig te belasten. De NOB is uiteraard graag bereid deze reactie nader toe te lichten en daartoe in overleg te treden. Een afschrift van deze reactie wordt op onze website gepubliceerd.¹

Over de NOB

De Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (NOB) is opgericht in 1954. We zijn de beroepsvereniging van universitair opgeleide belastingadviseurs in Nederland en behartigen de gemeenschappelijke belangen van onze leden. We staan voor een excellente beroepsuitoefening door het aanbieden van opleidingen voor onze leden, het toepassen van onze code of conduct en de handhaving daarvan via onafhankelijk tuchtrecht. We vormen de brug tussen leden en maatschappij door de inzet van de bij onze leden aanwezige (praktijk)kennis over de volle breedte van het fiscale terrein. Deze kennis zetten we in om een bijdrage te leveren aan het maatschappelijke debat over belastingen.

¹ Meer informatie over de Commissie Wetsvoorstellen van de NOB leest u hier: <https://www.nob.net/over-de-nob/commissie/commissie-wetsvoorstellen/>.

